

ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของ “ไพร่” ผู้ร่วมชุมนุมทางการเมืองในปี พ.ศ. 2553

Human Dignity of "Proletariat" Who Attend Political Rallies in the Year 2010

กมลวรรณ ชื่นชูใจ¹, เจตน์สฤษฏี สังขพันธ์² และเกีตถวา บุญปราก³

บทคัดย่อ

บทความชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของกลุ่ม “นปช.” หรือ “ไพร่” ภายหลังจากสลายการชุมนุมทางการเมืองในปี พ.ศ.2553 โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากผู้ให้ข้อมูลที่ได้รับผลกระทบจากการชุมนุม จำนวน 9 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการจำแนกหมวดหมู่ตามประเด็น ดีความ และสร้างข้อสรุปเชิงอุปนัย นำเสนอผลการวิจัยด้วยวิธีการพรรณนาเชิงวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า ผู้เข้าร่วมการชุมนุมถูกละเมิดจากกลไกรัฐ 2 กลไก คือ การสาธารณสุข และกระบวนการยุติธรรม ในการสลายการชุมนุมมีผู้ที่ได้รับ “บาดแผล” 2 แบบ คือบาดแผลทางใจและทางกาย บาดแผลทางใจคือความรู้สึกถูกเหยียดหยาม อันเนื่องมาจากความต่างในทัศนคติทางการเมือง บาดแผลทางกายคือบาดแผลที่เกิดจากการสลายการชุมนุมที่ไม่ได้รับการเยียวยาอย่างทันที่ส่งผลให้อวัยวะบางส่วนสูญเสียความสามารถในการทำงาน การไม่ได้รับการรักษาเกิดขึ้นเนื่องจากการไม่มีค่ารักษาพยาบาลบ้าง หรือการต้องหลบหนีการจับกุมทำให้อาการบาดเจ็บมีอาการรุนแรงมากขึ้น เมื่อเป็นเช่นนี้ “ไพร่” จึงต้องเผชิญปัญหาภายหลัง “การเกณฑ์แรงงานทางการเมือง” ด้วยตนเอง

การจับกุมในคดีก่อการร้ายในการเผาศาลากลางจังหวัดอุบลราชธานี เป็นสิ่งที่ยืนยันฐานความคิดว่าเมื่ออาชญากรรมทางการเมืองเกิดการกระทำของคนชั้นล่าง การจับกุมจึงไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงหลักนิติธรรม แต่เป็นการจับที่ละเมิดรัฐธรรมนูญ และเหตุที่เป็น “ผู้ก่อการร้าย” จึงไม่ได้รับการประกันตัวด้วย ซึ่งต่อมาภายหลังศาลได้ยกฟ้องถึง 17 คน เสียงตะโกนทวงถามถึง “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของ “ไพร่”” ในกลไกกระบวนการยุติธรรมจึงเป็นเสียงที่แผ่วเบาไร้คนยินยลสิ่งเหล่านี้เป็นความรุนแรงในเชิงโครงสร้างที่กระทำต่อคนตัวเล็กๆ ที่ไร้อำนาจต่อรอง ดังนั้น การละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของ “ไพร่” ผู้เข้าร่วมชุมนุมทางการเมือง เกิดขึ้นในกลไกรัฐที่จะ

¹ อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี 34190 ประเทศไทย

² นักวิจัยประจำบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาดไทย 90110 ประเทศไทย

³ อาจารย์ประจำคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ สงขลา 90110 ประเทศไทย

สมาทานอุดมการณ์การเมืองแบบ “อำมาตยาธิปไตย” สิ่งนี้เป็นอคติทางชนชั้น ซึ่งเป็นรากเหง้าของการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้ชุมนุมทางการเมืองในปี พ.ศ.2553

คำสำคัญ: ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ไพ่วุ่ ผู้เข้าร่วมชุมนุมทางการเมือง

Abstract

This paper aims to the human dignity of the "United Front of Democracy Against Dictatorship (UDD)." or "proletariat" after the breakdown of the political turmoil in the year 2010. Using qualitative research Collected literature data And interviews from the information that has been affected by the Congregation of 9 members. Analyzed by classification according to the interpretation and creation of inductive inference. The results were presented by means of descriptive analysis. The results showed that the protesters of the rally were violated by two state mechanisms is the public health and the justice. To disperse the crowd is those who receive two types of wounds, mental and physical wounds. Wounds of the mind are the feeling of being cynical due to differences in political views. Wounds of the body, the wounds caused by the crackdown that has not healed in a timely manner, resulting in some organs lose their ability to operate. Someone does not received treatment also occurs due to a lack of medical expenses and someone were arrested or to escape injury symptoms are more severe. Accordance to the situation, the proletarians had to face problems later on their own.

Arrests in terrorism cases to burn Provincial Hall, is confirming the idea that political crime caused by the actions of the ground floor people, it does not have regard to the arrest of the rule of law. But the arrest is caught in violation of the Constitution and they were also refused to bailed too. The court later dismissed the case up to 17 people. Shouting demands to "Dignity of Hear what these structural violence against little people. Without bargaining power the" proletariat, "" the mechanisms of justice, it sounds faintly hear a real person. Hear what these structural violence against ground floor people. Without bargaining power. Participants political Occurring in the state machine to Somatan political ideology. "Amartya possessed bureaucracies" This is a

racist bias which is the root of the violation of human dignity, political rallies in the year 2553.

Keywords: human dignity, proletariat , attended political rallies

บทนำ

“...การสลายการชุมนุมที่แยกราชประสงค์...เกิดขึ้น ระหว่างวันที่ 13-19 พฤษภาคม พ.ศ.2553 ซึ่งรัฐบาลได้ส่งกำลังทหารพร้อมอาวุธสงคราม และรถหุ้มเกราะ เข้าปิดล้อมพื้นที่การชุมนุม... ส่งผลให้มีผู้เสียชีวิต... ได้รับความเจ็บ... สูญหาย... สื่อต่างประเทศ... ขนานนามการสลายการชุมนุม... "สมรภูมิกรุงเทพมหานคร" สื่อไทย... ขนานนาม..ว่า "พฤษภาอำมหิต" มีรายงานว่าทหารได้ยิงเจ้าหน้าที่แพทย์ซึ่งเข้าไปช่วยเหลือผู้ที่ถูกยิง ...แกนนำกลุ่มผู้ชุมนุมมอบตัวกับตำรวจ และประกาศสลายการชุมนุม ในวันเดียวกันได้เกิดเหตุการณ์เผาอาคารหลายแห่งทั่วประเทศ รัฐบาลจึงประกาศห้ามออกนอกเคหสถาน และทหารได้รับคำสั่งให้ยิงทุกคนที่ก่อความไม่สงบ...”

(ข้อมูลที่บันทึกไว้ในเว็บไซต์วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรีของสื่อออนไลน์)

“...เหมือนกับการสังหารครั้งก่อน มีความเป็นไปได้ที่กองทัพและกลุ่มคนที่สังฆาจะได้รับการยกเว้นโทษอีกครั้งและเหยื่อจะไม่ได้ได้รับความยุติธรรมอีกครั้ง ผมร้องขอไอซีซี (ศาลอาญาระหว่างประเทศ) ให้ช่วยยุติการทำผิดแต่ไม่ต้องรับโทษที่เกิดขึ้นครั้งแล้วครั้งเล่าซึ่งนำไปสู่การสังหารพลเมืองครั้งแล้วครั้งเล่า โดยให้เริ่มทำการสอบสวนกรณีการสังหารในปี 2553 และนำคดีนี้ขึ้นสู่ศาลอาญาระหว่างประเทศ...”

(จดหมายถึงอัยการศาลอาญาระหว่างประเทศ เขียนโดย

ศาสตราจารย์ ดร.ธงชัย วินิจจะกุล

มหาวิทยาลัยวิสคอนซิน-แมดิสัน สหรัฐอเมริกา)

ความขัดแย้งเป็นสิ่งที่ยืนยันว่า เหตุการณ์การชุมนุมทางการเมืองที่กระทำต่อคนเสื้อแดงที่เรียกตนเองว่า “ไพร่” ที่ใช้ชื่ออีกอย่างหนึ่ง แนวร่วมต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) ระหว่างเดือนเมษายน-พฤษภาคม 2553 เป็นความรุนแรงอีกครั้งของการเมืองไทย และนับวันยิ่งบานปลายต่อเนื่องมาจนถึงการชุมนุมของคณะกรรมการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยที่สมบูรณัอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข (กปปส.) แม้ว่าจะสามารถจัดการเลือกตั้งไปตามเงื่อนไขของประชาธิปไตยแล้ว แต่ความขัดแย้งยังไม่มีข้อยุติ จากการเสียชีวิตและบาดเจ็บของผู้ชุมนุมในการสลายการชุมนุมในปี พ.ศ.2553 นำมาสู่การตั้งคณะกรรมการอิสระตรวจสอบและค้นหาความจริงเพื่อการปรองดองแห่งชาติ (คอป.) โดยรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ตลอดจนการตั้งคณะกรรมการประสานและติดตามผลการดำเนินงานตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการอิสระ

ตรวจสอบและค้นหาความจริงเพื่อการปรองดองแห่งชาติ (ป.คอป.) โดยรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร กลไกการจัดการปัญหาความขัดแย้งดังกล่าวหมายความว่า รัฐบาลทั้ง 2 พรรคยอมรับว่ามี การละเมิดสิทธิมนุษยชนของผู้ชุมนุมทางการเมืองนั้นเกิดขึ้นจริง

นอกจากกลไกเฉพาะกิจเพื่อการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนที่จัดตั้งขึ้นแล้ว ยังมีกลไกภายใต้ โครงสร้างรัฐธรรมนูญและกลไกของรัฐที่มีภารกิจโดยตรง เช่น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน แห่งชาติ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม จึงดูเหมือนว่า ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ของผู้เข้าร่วมชุมนุมทางการเมืองนั้นได้รับการคุ้มครอง หากแต่ในความเป็นจริงอีกด้านหนึ่งนั้น ยัง มีผู้เข้าร่วมการชุมนุมอีกจำนวนมากที่ยังเข้าไปไม่ถึงกระบวนการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ แม้ ปล่อยคำในตัวของรัฐธรรมนูญในมาตราต่าง ๆ จะดูเหมือนถ้อยคำที่เป็นมาตรการอันแข็งขันต่อ การปกป้องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้ร่วมชุมนุมตามรัฐธรรมนูญอย่างเสมอภาค (“มาร์ค” ตอบ “คอป.” กว่า 3 ชั่วโมง ปิดสั่งใช้อาวุธสลายการชุมนุม แจงป้ายเขตกระสุนจริง แค่เดือน ปปช.ไม่ให้ ร่วม, 2555) เช่นคำว่า “ยอม” “ต้อง” “บังคับ” “คุ้มครอง”¹ นั้นดูเหมือนว่าเหยื่อยังไม่ได้รับการ คุ้มครอง รูปธรรมที่ยืนยันข้อสรุปดังกล่าวคือ แถลงการณ์ของศูนย์ข้อมูลประชาชนผู้ได้รับ ผลกระทบจากการสลายการชุมนุม เมษายน-พฤษภาคม 2553 (ศปช.) เนื่องในโอกาส 2 ปีของการ สลายการชุมนุม ที่ระบุว่า

“...ขอเรียนว่าตลอดสองปีที่ผ่านมา ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการปราบปรามประชาชน เม.ย.-พ.ค. 2553 ได้ถูกนำไปเปิดเผยในที่สาธารณะอย่างมากมายเสียจนสามัญชนที่มีวิจารณญาณย่อมเห็น ได้อย่างชัดเจนว่า รัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ได้ใช้กำลังอำนาจจนเกินกว่าเหตุล่วงละเมิดต่อ สิทธิในชีวิตของผู้ชุมนุม จะมีก็แต่หน่วยงานของรัฐอย่าง กสม.(คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน แห่งชาติ), คอป.(คณะกรรมการอิสระตรวจสอบและค้นหาความจริงเพื่อการปรองดองแห่งชาติ), ดี เอสไอ (กรมสอบสวนคดีพิเศษ), ตำรวจ, ทหาร ที่ยังไม่กล้าเผชิญหน้ากับความจริง และพยายาม ช่วยกัน “ปิดฟ้าด้วยฝ่ามือ” ต่อไป จึงเรียนมาด้วยความสลดใจต่อความ อยุติธรรมที่ปกคลุม สังคมไทย” (“มาร์ค” ตอบ “คอป.” กว่า 3 ชั่วโมง ปิดสั่งใช้อาวุธสลายการชุมนุม แจงป้ายเขต กระสุนจริง แค่เดือน ปปช.ไม่ให้ร่วม, 2555)

ในการสลายการชุมนุมในปี พ.ศ.2553 นอกจากมีผู้เสียชีวิตอย่างน้อย 99 ศพ แล้ว ผลของ การใช้อาวุธที่ร้ายแรงยิ่งยงสงคราม เช่น ปืน แก๊สน้ำตา กระสุนยาง ยังทำให้ผู้ร่วมชุมนุมจำนวน มากได้รับบาดเจ็บ โดยเฉพาะผู้ชุมนุม หรือ “ไพร่” จากภาคอีสาน ผู้บาดเจ็บที่ขึ้นทะเบียนรับการ เยียวยาอาจได้รับสิทธิตามกฎหมาย แต่มิได้หมายความว่า การได้รับเงินเยียวยาจะสามารถ

¹ ดูถ้อยคำรัฐธรรมนูญมาตรา 4,26,27,28

ทดแทนศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่สูญเสียให้กลับคืนมาได้ นอกจากนี้ มีผู้เข้าร่วมชุมนุมที่ไม่ได้เข้าสู่กระบวนการเยียวยาจำนวนหนึ่งที่ได้รับบาดเจ็บในรูปแบบต่าง ๆ ภายหลังที่ได้รับบาดเจ็บ หากไม่สาหัสหรือรุนแรง ผู้เข้าร่วมชุมนุมบางคนไม่อาจเข้ารับการรักษาทันท่วงที หรือการไม่รู้เท่าทันต่อพิษของแก๊สน้ำตาทำให้ดวงตาพร่ามัว ในบางกรณีต้องหลบหนีการจับกุมจากฝ่ายรัฐ ผลจากการชุมนุมครั้งนี้จึงมี “ไพร่” ที่ถูกละเมิดสิทธิอันเนื่องมาจากการสลายการชุมนุมในหลากหลายรูปแบบ เมื่อพิจารณาจากมิติของสิทธิมนุษยชนหรือศักดิ์ศรีแล้ว ไม่อาจปฏิเสธได้ว่า การสลายการชุมนุมเป็นการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาศึกษาสภาพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของกลุ่ม “นปช.” หรือ “ไพร่” ภายหลังสลายการชุมนุมทางการเมืองในปี พ.ศ.2553

ประโยชน์ของการวิจัย

1. เพื่อให้หน่วยงานของรัฐโดยเฉพาะองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมายทุกองค์กรตระหนักถึงศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ของประชาชนทุกคนไม่ว่าบุคคลนั้นจะสังกัดกลุ่มทางการเมืองกลุ่มใด
2. เพื่อเป็นข้อมูลให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทางการเมืองคำนึงถึงผลเสียหายที่จะเกิดขึ้นจากการสลายการชุมนุมที่ใช้ความรุนแรง และให้คนเหล่านั้นได้รับการเยียวยาได้อย่างทั่วถึง

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยเน้นประเด็นสภาพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของ “ไพร่” ในภาคอีสานผู้ถูกสลายการชุมนุมทางการเมืองในการเรียกร้องประชาธิปไตยระหว่างเดือนเมษายน – พฤษภาคม 2553 โดยจะพิจารณาใน 5 ประเด็น คือ 1) “ไพร่” อีสาน : “แรงงานทางการเมือง” 2) “ไพร่” ที่ถูกสลายในพระนคร 3) ข้อหา “เผาศาลากลาง” : รางวัลของ “ไพร่” ผู้ทำทนายอำนาจรัฐหัวเมือง 4) การคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญ และ 5) ความอคติทางชนชั้นสะท้อนผ่านกลไกรัฐ

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

ผู้วิจัยใช้มโนทัศน์หลัก 2 มโนทัศน์คือ 1) มโนทัศน์ความสัมพันธ์เชิงอำนาจของ Foucault (1982) และ 2) มโนทัศน์พื้นที่ของ Lefebvre (1991) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ

ระหว่างไพร่ ซึ่งหมายถึงผู้ชุมนุม กับนาย ซึ่งหมายถึง เจ้าหน้าที่รัฐ ในการสลายการชุมนุม และการพิพากษาของศาลในคดีเผาศาลากลางจังหวัดอุบลราชธานี โดยในแต่ละมโนทัศน์มีรายละเอียดดังนี้

มโนทัศน์ความสัมพันธ์เชิงอำนาจของ Foucault (19826) ได้กล่าวถึงวาทกรรมว่าหมายถึงระบบและกระบวนการในการสร้าง/ผลิต (Constitute) อัตลักษณ์ (Identity) ความหมาย (Significance) และยังคงทำหน้าที่ตรึงสิ่งที่สร้างขึ้นให้ดำรงอยู่ และเป็นที่ยอมรับของสังคมในวงกว้าง วาทกรรมเป็นมากกว่าภาษาหรือคำพูด วาทกรรมถูกสร้างขึ้นมาจากความแตกต่างระหว่างสิ่งที่สามารถพูดได้อย่างถูกต้องในช่วงระยะเวลาหนึ่งภายใต้กฎเกณฑ์หรือตรรกะชุดหนึ่ง ภาคปฏิบัติการณ์จริง เอกลักษณ์และความหมายจึงเป็นเรื่องของการใช้อำนาจและความรุนแรงเข้าบังคับยึดเยียดให้เป็นของวาทกรรมชุดหนึ่ง ขณะเดียวกันวาทกรรมชุดดังกล่าวก็จะเก็บกด บดบัง ปิดกั้น ขจัดหรือทำลายมิให้สิ่งที่แตกต่างไปจากเอกลักษณ์ และความหมายของสิ่งที่วาทกรรมนั้นสร้างขึ้นมา ดังนั้น เรื่องของวาทกรรมกับเรื่องของอำนาจ และความรุนแรงจึงแยกกันไม่ออก วาทกรรมได้สร้างเหตุการณ์ และกฎเกณฑ์ขึ้นมาบังคับใช้กับสรรพสิ่งในสังคม

การวิเคราะห์วาทกรรม คือการพยายามศึกษาและสืบค้นถึงกระบวนการขั้นตอนลำดับเหตุการณ์ และรายละเอียดปลีกย่อยต่างๆ ในการสร้างอัตลักษณ์ และความหมายให้สรรพสิ่งที่ห่อหุ้มเราอยู่ในสังคม หัวใจของการวิเคราะห์วาทกรรมอยู่ที่การพิจารณาค้นหาวิธีการหรือกระบวนการใดที่สิ่งต่างๆ ในสังคมถูกทำให้กลายเป็นวัตถุเพื่อการศึกษา เช่น วาทกรรมของลัทธิพิธี วาทกรรมเรื่องของธรรมชาติ วาทกรรมสื่อโฆษณาการท่องเที่ยว ประเด็นการวิเคราะห์วาทกรรมไม่ได้อยู่ที่ว่าคำพูดนั้นจริงหรือเท็จเท่านั้น แต่ความสนใจกลับอยู่ที่กฎเกณฑ์ชุดหนึ่งที่เป็นตัวกำกับให้การพูดนั้นๆ เป็นได้มากกว่าเรื่องของเท็จหรือจริง ฉะนั้นวาทกรรมจึงสร้างสรรพสิ่งภายใต้กฎเกณฑ์ของสังคม (Foucault, 1982) จารีตการปฏิบัติและกฎเกณฑ์ของสังคมในรูปแบบของวาทกรรม และภาคปฏิบัติการณ์จริงของวาทกรรมในเรื่องนั้นๆ ที่เป็นตัวกำหนดเอกลักษณ์และความหมายให้เกิดขึ้น มีลักษณะสิ้นไหลเปลี่ยนแปลงไปตามวาทกรรมที่สร้างสิ่งเหล่านั้นขึ้นมา ไม่นั่นตายตัว และหยุดนิ่งในภาคการปฏิบัติ วาทกรรมได้สร้างเหตุการณ์ และกฎเกณฑ์ต่างๆ ขึ้นมาบังคับใช้กับสรรพสิ่งในทุกสังคม เช่น การผลิตวาทกรรมจะถูกควบคุม คัดสรร จัดระบบ และแจกจ่ายภายใต้กฎเกณฑ์ชุดหนึ่งซึ่งมีหน้าที่พลิกแพลงเพื่อให้เรามองไม่เห็นอำนาจและอันตรายรวมถึงความน่าเกลียด น่าสะพรึงกลัวของวาทกรรมเพื่อให้วาทกรรมดังกล่าวดำรงความเป็นเจ้าในสังคม สำหรับสังคมปัจจุบันของเรากฎเกณฑ์ที่รู้จักกันก็คือการกดดัน ปิดกั้น ในรูปแบบที่เราแสนจะคุ้นเคย และเคยชินอย่างมากนั่นคือ “การห้าม” (Foucault, 1970) ความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจกับความรู้ สิ่งที่สำคัญที่อำนาจสร้างคือความรู้ เอกลักษณ์และ

ความจริง การชี้ให้เห็นถึงอันตรายของสิ่งที่เรียกว่าความรู้และความอยากรู้ว่าเป็นเรื่องความรุนแรง และการทำลายล้างมากกว่าเป็นเรื่องของความสุข

ส่วนมโนทัศน์ เรื่องพื้นที่ของเลอเฟบ Lefebvre (1991) นักวิชาการด้านสังคมวิทยาชาว ฝรั่งเศส มีผลงานเกือบ 70 ชิ้น ในระหว่างปี ค.ศ.1934 – 1986 งานของเลอเฟบ เป็นงานที่ใช้แนวคิดของมาร์กซ์ (Karl Marx) เป็นหลัก เช่นเดียวกับที่มาคัส (Macuse) มีอิทธิพลต่อการเคลื่อนไหวของนักศึกษาในสหรัฐฯ เลอเฟบก็มีบทบาทอย่างสำคัญในการเคลื่อนไหวของนักศึกษาฝรั่งเศสในช่วงปี ค.ศ.1968

Lefebvre เสนอว่า พื้นที่ทางสังคมไม่ใช่สิ่งของ ไม่ใช่อาณาบริเวณของสถานที่ แต่เป็นสิ่งสร้างทางสังคมที่เกิดขึ้นจากการปฏิสัมพันธ์ของส่วนต่างๆ ดังนี้

1. ธรรมชาติ (ภูมิประเทศ ภูมิอากาศ) ยกตัวอย่างเมืองเวนิช การสร้างเมืองขึ้นอยู่กับสภาพภูมิประเทศที่แวดล้อมไปด้วยสายน้ำ และลักษณะเฉพาะของพื้นดิน

2. พลังการผลิต ได้แก่ ความรู้ความสามารถในการใช้เครื่องมือเทคโนโลยี

3. ความสัมพันธ์ทางการผลิต เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นภายใต้เงื่อนไขทางประวัติศาสตร์ซึ่งกำหนดโครงสร้างของอำนาจทางสังคม - การเมือง ที่จะบอกว่าใครเป็นผู้ผลิตพื้นที่เวนิช และผลิตให้เป็นพื้นที่แบบใด เมืองเวนิช ถูกสร้างเพื่อการอยู่อาศัย การยึดครอง การปกป้องอาณาบริเวณ การประกาศศักดาของศาสนาอำนาจที่ต้องมีการเคารพบูชา ซึ่งนับเป็นปฏิบัติการทางการเมือง และกลายมาเป็นสถานที่ท่องเที่ยว สำหรับผู้มาชมความงามของเมืองและชื่นชมศิลปะของศาสนสถาน

ความสัมพันธ์ทางการผลิตนี้เองเป็นประเด็นที่ Lefebvre (1991) ตั้งใจศึกษา เขากล่าวว่า ความสัมพันธ์ทางการผลิตของพื้นที่ทางสังคมสามารถวิเคราะห์ได้จาก

1. โครงสร้างทางเศรษฐกิจ - สังคม - การเมืองที่เป็นที่มาของอำนาจในการสถาปนาความสัมพันธ์ทางสังคม

2. การใช้เวลาและการใช้สถานที่ในชีวิตประจำวันของผู้คน ตลอดจนปฏิสัมพันธ์ของคนที่มาใช้พื้นที่

3. ความหมาย/รหัสที่ผู้คนให้กับพื้นที่

ความหมายของพื้นที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา เนื่องจากผู้มีอำนาจในการสถาปนาความหมายมีหลายกลุ่ม ในหลายสถานการณ์ ความหมายต่อพื้นที่จึงมีทั้งที่เสริมซึ่งกันและกัน และความหมายที่ขัดแย้งกัน ดังเช่นในเรื่องของการนิยามความหมายของ “ไพร่” เป็นพื้นที่ของการควบคุม กดขี่โดยใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือของอำนาจ หรือเจ้าหน้าที่รัฐมองว่าพื้นที่การชุมนุมนั้นเป็นพื้นที่ของการใช้อำนาจ ผู้ปกครองจึงใช้วิธีรุนแรงเป็นเครื่องมือในการควบคุมและสลายการ

ชุมนุม และออกนโยบายต่างๆ ในสถานการณ์ฉุกเฉิน ไพร่พยายามจะหาวิธีการต่างๆ ในการต่อรอง เพื่อให้รอดพ้นจากการถูกควบคุม

วิธีดำเนินการวิจัย

ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพโดยมีวิธีการดังนี้

1. พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ พื้นที่ภาคอีสานซึ่งเป็นพื้นที่ภูมิลำเนาของ นปช. และผู้ที่เข้าร่วมชุมนุมและได้รับผลกระทบจากการสลายการชุมนุมในปี พ.ศ. 2553
2. ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการสลายการชุมนุมในปี พ.ศ. 2553 เป็นทั้งผู้ที่เข้าร่วมชุมนุม และครอบครัว เพื่อนบ้าน จำนวน 9 คน
3. การเก็บรวบรวม ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร เช่น คำพิพากษา รัฐธรรมนูญ และเก็บข้อมูลภาคสนามใช้แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึกสัมภาษณ์ผู้เข้าร่วมชุมนุม ซึ่งได้รับบาดเจ็บจากการสลายการชุมนุม
4. วิเคราะห์ข้อมูล โดยการนำข้อมูลที่ได้นำมาจำแนกหมวดหมู่ ถอดรหัส ดีความ และสร้างข้อสรุปเชิงอุปนัย นำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

1. “ไพร่” อีสาน : “แรงงานทางการเมือง”

1.1 ลักษณะของไพร่

ลักษณะของไพร่จากการศึกษาถึงประเด็นการจัดตั้งเพื่อเข้าร่วมชุมนุม สามารถแบ่งลักษณะของ “ไพร่” ที่เข้าร่วมได้คร่าว ๆ 2 ลักษณะดังนี้

1) Active ไพร่ : “ไพร่” ที่มีความกระตือรือร้น มีลักษณะดังต่อไปนี้

- มีศักยภาพในทางเศรษฐกิจที่สามารถพึ่งตนเองได้ ระดมทุนได้ด้วยตนเอง ไม่ต้องรอการอุปถัมภ์จาก “มูลนาย” คือ ส.ส. หรือหัวหน้า เป็นชนชั้นกลางในหมู่บ้าน เช่น เป็นเจ้าของร้านค้า เป็นเจ้าของลานมันส์ปะหลัง อย่างน้อยมีพาหนะที่จะเดินทางเข้ากรุงเทพฯ ได้ (พา พรหมโสภา, 2555) บางคนเป็นรับซื้อของเก่าโดยเอาเงินมาจากกองทุนหมู่บ้าน เมื่อเกิดการปฏิวัติทำให้ขาดทุนหลายแสน เนื่องจากของที่สต็อกไว้ราคาตก เป็นกลุ่มการเมืองที่มีศักยภาพในการระดมทรัพยากรทางการเมืองเพื่อการเคลื่อนไหว

- เดินทางเข้าร่วมการชุมนุมด้วยตนเอง เมื่อเห็นว่ามีประเด็นทางการเมืองที่สมควรเคลื่อนไหว ไพร่ลักษณะนี้ไปทำงานในเมืองหลวง หรือหากอยู่ในหมู่บ้านก็มีลักษณะที่เป็นปัญญาชน กรณีกลุ่มชกธงรบจังหวัดอุบล มีความกระตือรือร้นที่จะเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง

- มีข้อเสนอของตนเอง จะไม่ค่อยใช้ชื่อว่า นปช. จะมีชื่อเรียกตัวเอง เช่น ชักธงรบ แดงเสรีชน ในจังหวัดอุบลหรือกลุ่มแดงโศทอปที่ยโสธร แดงตำบลเทพรักษา ที่อำเภอบัวเชด จังหวัดสุรินทร์ ที่ปฏิเสธว่าไม่ใช่ตนแดงสุรินทร์ ที่เป็นเช่นนี้เพราะบางส่วนไม่พอใจบทบาทของ ส.ส. ในเขตของตน

- มีลักษณะวิพากษ์วิจารณ์ “มูลนาย” ในบางครั้ง เช่น มีความเห็นว่า หากพรรคจะส่งคนลงเลือกตั้งขอมีส่วนร่วมในการคัดเลือก ข้อเสนอเป็นสิ่งสำคัญที่ยังไม่มีใครหยิบยกขึ้นมาพิจารณา หากพรรคเพื่อไทยยังไม่ฟังเสียงคนกลุ่มนี้ ดังกรณีข้อเสนอของกลุ่มพลังอุบลหรืออีกชื่อหนึ่งคือ กลุ่มชักธงรบ หน่ออ่อนความคิดที่ต้องการให้พรรคสอบถามความเห็นจากประชาชนในพื้นที่ที่จะส่งใครเลือกตั้งนี้ สอดคล้องกับ สมาชิก นปช. จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งมักปรากฏขึ้นเมื่อพรรคเพื่อไทยแสดงออกในทางสัญลักษณ์ว่าประนีประนอมกับฝ่ายอำมาตย์ หรือไม่มีลักษณะแตกหักในบางเรื่องที่เขาต้องการ

- มีความเป็นอิสระในการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง ไม่ขึ้นตรงต่อ นปช. ส่วนกลาง แต่กิจกรรมมีส่วนส่งเสริม นปช. ส่วนกลาง ดังกรณี กลุ่มชักธงรบ จังหวัดอุบลราชธานี เป็นกิจกรรมที่ดุเดือด การกระทำเชิงสัญลักษณ์ที่ทำทนายจนอาจถูกตีความว่าเป็นความรุนแรง¹ เช่น การเผาขบวนรถยนต์ในวันที่รัฐบาลสลายการชุมนุมที่กรุงเทพฯ จนนำไปสู่การดำเนินคดีในข้อหา “เผาศาลากลางจังหวัด” หรือ การเผาโรงศพ ส.ส. พรรคประชาธิปัตย์

- มีข้อเสนอที่ชัดเจนต่อทางออกของปัญหาในเรื่องหนึ่ง ๆ เช่น การปรองดอง, ปฏิรูปการเมือง

นอกจากจะเป็นชนชั้นกลางของชุมชนแล้ว Active “ไพร่” ยังเป็นคนอีสานที่อพยพเข้าไปทำงานในกรุงเทพฯ เป็นเจ้าของรถเข็นขายส้มตำ ขายเสื้อผ้าตามตลาดนัด หรือลูกจ้างในหน่วยงานราชการ² ในกรณีไปทำงานในกรุงเทพฯ จะไปร่วมชุมนุมอย่างสม่ำเสมอหลังเลิกงาน ดังนั้น จึงมีโอกาสที่จะบาดเจ็บหรือเสียชีวิตน้อยเมื่อเทียบกับการชุมนุมที่ต้องนอนค้างคืนในสถานที่ชุมนุมเช่น บุญธรรม ทองผุย จากจังหวัดชัยภูมิ

2) Passive “ไพร่” : “ไพร่” กลุ่มนี้มีลักษณะ Passive เนื่องจากต้องได้รับการกระตุ้นจาก “มูลนาย” ซึ่งเป็น ส.ส. ในพื้นที่ (สมาชิก นปช. อำเภอสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี, 2555)

- มีการจัดตั้งโดยหัวหน้า, ส.ส./อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน ไปชุมนุมกันทั้งหมู่บ้าน เช่น นปช. บ้านไพร่พัฒนา อำเภอภูสิงห์ จังหวัดศรีสะเกษ นปช. อำเภอสิรินธร อุบลฯ “ไพร่” กลุ่มนี้มีการ

¹ สมาชิกกลุ่มชักธงรบ จังหวัดอุบลราชธานี ยืนยันว่าเป็นเพียงการกระทำเชิงสัญลักษณ์เพื่อแสดงออกถึงไม่พอใจเท่านั้น

² เช่น กลุ่มคนอีสานที่อาศัยอยู่ฟลตบ้านบาตร เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย ซึ่งเป็นที่พักอาศัยของพนักงานกรุงเทพมหานคร ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพนักงานทำความสะอาดสะอาดของ กทม.

จัดตั้งที่ชัดเจน จะมีการจัดตั้งดูแลเรื่องอาหารและพาหนะเดินทาง ค่าน้ำมัน จะมีคนจัดการ มีรถที่คัน หมายเลขอะไร ใครเป็นเจ้าของ มีคนกี่คนในรถคันนั้น

แม้ว่าจะมีการจัดตั้งโดย “มูลนิธิ” แต่ “ไฟร์” จะต้องมีเงินติดตัวสำหรับการเข้าร่วมชุมนุมบ้าง เช่น สมาชิก นปช.อำเภอสิรินธร เล่าว่า เมื่อเงินหมดจะกลับมาถอนมันล่าปะหลัง หรือขายวัวหรือขายข้าวเพื่อเอาเงินไปร่วมชุมนุมต่อ มีค่าใช้จ่ายที่ต้องจัดหาเองเพื่อใช้ในการเข้าร่วมชุมนุม-คนกลุ่มนี้ชื่นชอบนโยบายที่เขาไม่เคยได้รับในระบบการเมืองที่ควบคุมโดยนักการเมืองคนอื่น

-ข้อเสนอต่อทางออกของปัญหาการเมืองในเรื่องหนึ่ง ๆ คล้อยตาม “มูลนิธิ” มักมีคำตอบว่า “แล้วแต่เฟิ่น”¹

1.2 “ไฟร์” ที่ถูกสลายภายใต้ “พื้นที่การใช้กระสุนจริง-Life Firing Zone”

การประกาศใช้พระราชกำหนดบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พุทธศักราช 2548 ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร, ปริมณฑล และจังหวัดที่มีสถานการณ์รุนแรง เมื่อวันที่ 7 เมษายน 2553 ทำให้สถานการณ์เข้าใกล้การละเมิดสิทธิมนุษยชนมากยิ่งขึ้น เนื่องจากพระราชกำหนดดังกล่าวมีเนื้อหาที่ละเมิดปฏิญญาสากลสิทธิมนุษยชน และละเมิดรัฐธรรมนูญ เนื่องจากมีการงดใช้รัฐธรรมนูญบางมาตรา (กมลวรรณ ชื่นชูใจ, 2553) องค์การสิทธิมนุษยชน Human Right Watch ประจำเมืองนิวยอร์ก ประณามรัฐบาลไทยว่า “การประกาศใช้เขตใช้กระสุนจริงของรัฐบาลไทยเพื่อใช้ต่อสู้กับกลุ่มผู้ประท้วงคนเสื้อแดง อาจทำให้รัฐบาลไทยเสี่ยงต่อการละเมิดสิทธิมนุษยชนของพลเรือน โดยเฉพาะเมื่อความรุนแรงขยายตัว ทั้งในพื้นที่ดังกล่าวเป็นเขตชุมชนชาวบ้าน และรัฐบาลไทยจะต้องตระหนักว่า มีประชาชนธรรมดาอาศัยอยู่ที่นี้ ไม่ใช่แต่เฉพาะผู้ประท้วง...และยังได้เรียกร้องให้รัฐบาลไทย ยกเลิก “เขตใช้กระสุนจริง” ที่เสี่ยงต่อการถูกพิจารณาว่าเป็นการใช้กำลังที่อันตรายและผิดกฎหมายด้วย โดยภายใต้กฎหมายของสหประชาชาติ การใช้กำลังอย่างผิดกฎหมายจะต้องใช้ในกรณีที่มีบุคคลเป็นภัยต่อชีวิตของผู้อื่น ๆ เท่านั้น” (แหวง ย้ำรัฐต้องเลิก พ.ร.ก. ฉุกเฉิน และสั่งหยุดยิง, 2553) ในขณะที่นายแพทย์แหวง ไตจิรากร แกนนำ นปช. “ประกาศย้ำข้อเรียกร้องของกลุ่มคนเสื้อแดงที่ขอให้รัฐบาลยกเลิกพระราชกำหนดบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน และสั่งให้ทหารหยุดยิง เพื่อลดการสูญเสียชีวิตของประชาชน พร้อมโจมตีมาตรการกระชับพื้นที่ของรัฐบาลว่า ไม่ได้เป็นไปตามหลักปฏิบัติสากล แต่กลับใช้กระสุนจริงฆ่าประชาชน ซึ่งหากสถานการณ์คลี่คลายไปในทิศทางที่ดีขึ้นก็เป็นไปได้ที่จะหาแนวทางในการหาข้อยุติร่วมกัน แต่ทั้งนี้ 2 ฝ่าย จะต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมอย่างเท่าเทียมกันด้วย” (แหวง ย้ำรัฐต้องเลิก พ.ร.ก. ฉุกเฉิน และสั่งหยุดยิง, 2553)

¹ นปช.ที่อำเภอสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี เขตการเลือกตั้งที่ 7 ของ ชูวิทย์ พิทักษ์พรพัลลภ ส.ส.พรรคเพื่อไทย สัมภาษณ์เมื่อ พฤษภาคม 2555 การเข้าร่วมชุมนุมได้รับการสนับสนุนจาก ส.ส.

พื้นที่ “เขตใช้กระสุนจริง” เป็นข้อความที่ถูกติดในพื้นที่ถนนราชปรารภตัดกับถนนดินแดงในซอยราชปรารภ 18 (หรือซอยรางน้ำ) เมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม 2553 ข้อความในเวปไซต์ไอเคนั้น เมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม 2553 เวลา 13.43 น. ระบุว่า “ผู้สื่อข่าวรายงานว่า บริเวณตั้งแต่ถนนราชปรารภตัดดินแดง กลายเป็นเขตที่วิกฤติที่สุดในขณะนี้ จากการปะทะกับกลุ่มเสื้อแดง ซึ่งล่าสุด ทหารได้นำป้ายมาติดเตือนว่าเป็น “เขตกระสุนจริง” ห้ามประชาชนที่ไม่เกี่ยวข้องเข้าเด็ดขาด” (ทหารติดป้ายราชปรารภเขตกระสุนจริง, 2555) การยิงใน “เขตใช้กระสุนจริง” ดังกล่าว ทำให้น้องเหมอ หรือนายสมพันธ์ ศรีเทพ วัย 17 เสียชีวิต (“รำลึก 2 ปี น้องเหมอ ในเขตใช้กระสุนจริง”, 2555)

ข้อความว่า “ห้ามเข้า เขตใช้กระสุนจริง” นั้น นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ตอบคำถามของ คอป. เมื่อวันที่ 20 มิถุนายน 2555 ว่า “เป็นเพียงการติดเตือนเพื่อไม่ให้ประชาชนเข้าไปร่วมชุมนุมในพื้นที่เท่านั้น” (“มาร์ค” ตอบ “คอป.” กว่า 3 ชั่วโมง บัดสั่งใช้อาวุธสลายการชุมนุม แจงป้ายเขตกระสุนจริง แคเตือน ปปช.ไม่ให้ร่วม, 2555) ซึ่งก่อนหน้านี้ พันเอกสรรเสริญ แก้วกำเนิด ยอมรับว่าการสลายการชุมนุมที่ตลาดไทและอนุสรณ์สถานเมื่อ วันที่ 28 เมษายน 2553 นั้นเป็นการใช้อาวุธจริง เนื่องจาก “ทหาร ตำรวจมีเลือดเนื้อ เมื่อกลุ่มผู้ชุมนุมมีอาวุธสงครามและยิงใส่เจ้าหน้าที่ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องป้องกันตัว (ศอฉ. ยอมรับ สลายกลุ่มผู้ชุมนุมตลาดไทและอนุสรณ์สถานฯ เมื่อ 28 เมษายน 2553 ว่าใช้กระสุนจริง, 2553)

2.2 แก๊สน้ำตา¹ : ผลกระทบต่อการทอผ้าของหญิงขแมร์

การสลายการชุมนุมไม่ได้ส่งผลกระทบเฉพาะปัจเจกบุคคลในความหมายของกฎหมายเท่านั้น หากส่งผลกระทบต่อชุมชนในความหมายของสังคมชุมชน หรือที่เรียกว่าสิทธิชุมชน ดังรูปธรรมปัญหาที่เกิดขึ้นที่บ้านไพรพัฒนา อำเภอภูสิงห์ จังหวัดศรีสะเกษ

แก๊สน้ำตา เป็นขั้นตอนหนึ่งของการสลายการชุมนุม ผู้เข้าร่วมชุมนุมจำนวนหนึ่งที่ถูกสลายการชุมนุมด้วยแก๊สน้ำตาไม่ได้เข้ารับการรักษาทันที เนื่องจากคิดว่าไม่ร้ายแรงเท่าการบาดเจ็บในลักษณะอื่น จึงไม่แจ้งเพื่อเข้ารับสิทธิในการเยียวยาที่รัฐบาลประกาศ เมื่อเวลาผ่านไปดวงตาเริ่มพร่ามัว และมีแนวโน้มว่าจะเลือนรางขึ้นเรื่อย ๆ เข้าร่วมชุมนุมแล้วว่า ในขณะที่รัฐบาล “กระชับพื้นที่” ได้รับการแจ้งเตือนจากเวทีใหญ่ให้เตรียมผ้าชุบน้ำไว้ป้องกันแก๊สน้ำตา

¹ ในเวปไซต์ Wikipedia.or.th สารานุกรมเสรี สือออนไลน์ ให้คำจำกัดความว่า หมายถึง สารเคมีชนิดหนึ่งซึ่งทำให้เกิดการคายเคืองต่อเยื่อตาและแก๊สน้ำตา ทำให้มีน้ำตาไหลออกมา เยื่อตาจะแดงและแก๊สน้ำตาจะบวม ตามองไม่เห็น น้ำมูกน้ำลายไหล ไอ หายใจลำบาก ส่วนใหญ่จะหายเองภายในหนึ่งชั่วโมง แก๊สน้ำตาถูกใช้เป็นอาวุธประเภทก่อวินาศกรรมในการปราบจลาจลเพื่อสลายการชุมนุม การใช้งานมีทั้งการยิงจากเครื่องยิงแก๊สน้ำตา และใช้แบบระเบิดขว้าง ในประเทศไทยโดยกรมวิทยาศาสตร์ทหารบกได้ทำวิจัยลูกระเบิดขว้างแก๊สน้ำตา มีระยะเวลาการเกิดควัน 50 วินาที ครอบคลุมพื้นที่ 150 ตารางเมตร

ไสว..วัยใกล้ 60 และเพื่อนบ้านอีกหลายคน ซึ่งเป็นผู้หญิงชาติพันธุ์ชเมร¹ ที่ตำบลไพรพัฒนา อำเภอภูสิงห์ จังหวัดศรีสะเกษ ที่เข้าร่วมการประชุม เป็นกลุ่มบุคคลหนึ่งที่ไม่ได้แจ้งตนว่าเป็นผู้ได้รับผลกระทบจาก “ความรุนแรง” ทางการเมือง เพราะเข้าใจว่า การระคายเคืองดวงตาอันเนื่องมาได้รับแก๊สน้ำตาไม่น่าจะมีความร้ายแรงเท่ากับเพื่อนบ้านที่ซื้อนายดำ เบ็ญมาศผู้เข้าร่วมประชุมชาติพันธุ์ชเมร ถูกตีด้วยกระบองของทหารจากด้านหลัง ขณะช่วยเหลือทหารเกณฑ์คนหนึ่งที่กำลังจะเป็นลม เขาได้รับเงินเยียวยาแล้ว แต่เพื่อนร่วมหมู่บ้านที่ไปร่วมประชุมอีกหลายคนได้รับแก๊สน้ำตาที่ถูกตีด้วยกระบองจนสลบเนื่องจากเสียเลือดมาก (ไสว, 2555) ในวันที่พบบัน เธอเล่าว่านับตั้งแต่ไปชุมนุม ผู้หญิงไม่ได้ทอผ้าได้อีก เพราะเมื่อกลับมาไม่สามารถมองเห็นได้อย่างปกติ นับตั้งแต่ไปชุมนุมโรงเรือนทอผ้าซึ่งทำด้วยไม้ไผ่มุงด้วยหญ้าคาหลังเล็ก ๆ แห่งนี้ไม่มีใครมานั่งทอผ้าได้อีก เธอไม่ได้ขอร้องเพื่อให้ตนเข้าสู่กระบวนการเยียวยา แต่ขอร้องให้ช่วยหาเงินมาซ่อมแซมโรงเรือนที่ผุพัง เพื่อจะได้ฟื้นฟูการทอผ้าของผู้หญิงในหมู่บ้านขึ้นใหม่ นั่นเป็นอาชีพเดียวที่ผู้หญิงสามารถทำได้ในยามว่างจากไร่นา เธอไม่ได้บอกว่า ทำอย่างไรเธอจะกลับมามองเห็นเส้นด้ายและลายไหมอันอ่อนช้อยได้อีกครั้ง

การทอผ้า เป็นวิถีวัฒนธรรมพื้นฐานของผู้หญิง โดยเฉพาะผู้หญิงอีสาน ดังคำภาษิตที่ว่า “แม่หญิงต้องตำหูก” (สุริยา สมุทระคุปต์, 2537) การถูกสลายการประชุมด้วยเหตุผลทางการเมืองส่งผลกระทบต่อวิถีวัฒนธรรม ปรัชญาการดำรงตนสะท้อนความเกี่ยวพัน เชื่อมโยง ระหว่างวัฒนธรรม ชาติพันธุ์ และการเมือง การเข้าร่วมทางการเมืองของผู้หญิงชาติพันธุ์ชเมรส่งผลกระทบต่อการสูญเสียศักยภาพในทางวัฒนธรรม นั้นหมายความว่า “เสรีภาพในการประกอบอาชีพและการแข่งขันอย่างเสรี”² ที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ นั้นถูกทำลายหรือถูกจำกัดอันเนื่องมาจากการเข้าร่วมชุมนุมทางการเมือง มนุษย์จะสามารถเข้าสู่การแข่งขันอย่างเสรีในตลาดระบบเศรษฐกิจเสรีได้ก็ต่อเมื่อมีร่างกายที่สมบูรณ์ นั้นหมายความว่าข้อความที่ “ตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน อุดมคติแห่งเสรีชนจากความคาดหวังและความยากไร้ขาดแคลนจักสามารถสัมฤทธิ์ผลได้ก็ต่อเมื่อมีการสร้างสภาวะที่ทุกคนจะมีสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม รวมทั้งสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองด้วย” (จรัญ โฆษณานันท์, 2545) ไม่อาจเป็นจริงได้เลย เพราะการสูญเสียการมองเห็นอันเนื่องมาจากการสลายการประชุมด้วยแก๊สน้ำตา อันอาจนำมาสู่การพิการทางสายตาในอนาคตก่อให้เกิดสภาวะที่ทำลายสิทธิในทางวัฒนธรรมที่เคยมี ชะตากรรมทาง

¹ ชเมร หรือชเมร เป็นกลุ่มชาติพันธุ์หลักในพื้นที่เขตอีสานใต้ เช่นสุรินทร์ บุรีรัมย์ ศรีสะเกษ ศักยภาพของการทอผ้าของผู้หญิงชาติพันธุ์ชเมรในแถบนี้ถูกกรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย นำไปกำหนดเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดเรียกว่า นครชัยบุรีรินทร์ อันได้แก่ นครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ สุรินทร์

² แม้คนที่อ่านมาตรา 43 โดยทั่วไปจะตีความว่า มาตรานี้มีเจตนารมณ์ที่จะสนับสนุนเศรษฐกิจแบบตลาดเสรีขนาดใหญ่ แต่ผลิตภัณฑ์พื้นบ้านของผู้หญิงที่ตำบลไพรพัฒนาก็เป็นการแข่งขันอย่างเสรีในบรรดา “OTOP” ทั้งหลาย ตราบเท่าที่วัฒนธรรมเป็นสินค้าหลักของตลาดการท่องเที่ยว

การเมืองที่เผชิญนั้นขัดแย้งอย่างสิ้นเชิงกับถ้อยคำในปฏิญญาที่ว่า “ประชาชนทั้งปวงมีสิทธิในการกำหนดเจตจำนงของตนเองโดยอาศัยสิทธินั้น ประชาชนกำหนดสถานะทางการเมืองของตนอย่างเสรี รวมทั้งแสวงหาอย่างอิสระเสรีซึ่งการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม” (จรัญ โฆษณานันท์, 2545)

การสูญเสียการมองเห็นทำให้โอกาสของชีวิตนั้นถูกปิดกั้นมากยิ่งขึ้น เพราะโดยสภาพปกติ นั้น การที่คนจนจะเข้าสู่การแข่งขันอย่างเสรีหรือการแข่งขันของระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมตามที่รัฐธรรมนูญรับรองนั้นไม่มีทางเป็นไปได้ เพราะความยาวของสายป่านหรือขนาดของทุนนั้นต่างกัน หาก “ไพร่” ชาวอีสานเหล่านี้ปราศจากจากทั้งกำลังกายและกำลังเงิน

กรณีผู้หญิงหมู่บ้านไพร่พัฒนา เป็นเพียงตัวอย่างหนึ่งของความเจ็บป่วย หากตั้งคำถามแบบปัญญาชน คนชั้นกลางว่า ทำไมไม่ไปหาหมอ คำตอบง่าย ๆ ที่ได้จากเขาคือ ไม่มีเงิน หากถามต่อว่า แล้วช่องทาง 30 บาทรักษาทุกโรค อันเป็นนโยบายประชานิยมที่คนเสื้อแดงชื่นชมนั้นละ คำอธิบายเหล่านี้ไม่ใช่ตัวแทนคำตอบของระบบสาธารณสุขทั้งหมด เป็นเพียงตัวอย่างของ คำอธิบายว่า เหตุใดเขาจึงไม่สามารถเข้าถึงการรักษาพยาบาลเบื้องต้นได้ ทั้งที่สิทธิในการรักษาพยาบาลนั้นบัญญัติไว้ใน 2 ระดับ ทั้งรัฐธรรมนูญและปฏิญญาสากล เพราะ “บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับบริการทางสาธารณสุขที่เหมาะสมและมาตรฐาน...บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับการป้องกันโรค...และทันต่อสถานการณ์” (รัฐธรรมนูญพุทธศักราช 2550, มาตรา 51)

จากสถานการณ์ดังกล่าวเป็นที่ทราบกันดีว่า ภายหลังจากการสลายการชุมนุมในวันที่ 19 พฤษภาคม 2553 แล้ว “ไพร่” จำนวนไม่น้อยต้อง “หนีตาย” สภาพเช่นนี้ไม่ต่างจากเหตุการณ์หลัง 6 ตุลาคม 2519 ที่มีผู้บรรยายความไว้ว่า “มันตามจับ ตามฆ่า ล่าถึงบ้าน สร้างหลักฐานจับเข้าคุกทุกแห่งหน เราอดทนถึงที่สุดก็สุดทน จึงเปลี่ยนหนทางสู้ขี้นภูพาน”¹ เพียงแต่ระยะเวลาของการ “เข้าป่า” ครั้งนี้ไม่เนิ่นนานเหมือนครั้งนั้น จนกระทั่งรัฐบาล พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ นำนโยบาย 66/2523 มาใช้ คนจากป่าจึงกลับคืนเมือง² การสลายการชุมนุมในวันที่ 19 พฤษภาคม 2553 นับว่าเป็นความพ่ายแพ้ในทางการเมืองของผู้เข้าร่วมการชุมนุม ซึ่งหากยังมีชีวิตรอดกลับมาจากการชุมนุมที่สี่แยกราชประสงค์ สี่แยกคอกวัว หรือวัดปทุมวนารามที่กรุงเทพฯ แล้วไม่มีใครกลับบ้าน ส่วนนายดำ เบ็ญมาศ (2555) ต้องหนีไปซ่อนตัวอยู่ในประเทศเขมร และกลับมาเมื่อมีการเลือกตั้งในวันที่ 3 กรกฎาคม 2554 ความหวาดกลัวเช่นนี้รวมถึงการซ่อน หรือทำลายบัตรสมาชิก

¹ เนื้อร้องตอนหนึ่งของเพลง จากลานโพธิ์ถึงภูพาน โดย วัฒน์ วรรลยางกูร

² นโยบายการเมืองนำการทหารที่พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ นำ “ผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย” หรือนักศึกษาประชาชนกลับออกมาจากการเข้าร่วมกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย

นปช. ด้วยสภาพดวงตาที่โดนแก๊สน้ำตาที่ไม่ได้รับการรักษาอย่าง “ทันต่อสถานการณ์” นั้นส่งผลให้ความบาดเจ็บนั้นเรื้อรัง

นอกจากปัญหาว่าไม่มีเงินรักษาแล้ว ยังมีปัญหาว่าอาการบาดเจ็บจากแก๊สน้ำตาของผู้ป่วยบางรายนั้น โรงพยาบาลในพื้นที่ไม่มีเครื่องมือตรวจที่ทันสมัย ต้องส่งต่อ เช่น จากโรงพยาบาลที่อำเภอพุทธทริกหรืออำเภอสิรินธร ซึ่งเป็นพื้นที่ชายแดนมายังโรงพยาบาลสรรพสิทธิประสงค์ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี นั้นห่างไกลนับร้อยกิโลเมตรและเมื่อหมอนัดผู้ป่วยไม่มีเงินพอที่จะเดินทาง สำหรับหมู่บ้านที่ห่างไกลนั้นการเดินทางมาหาหมอในจังหวัดนั้นเป็นเรื่องยาก สภาพเช่นนี้เกิดขึ้นได้ทั่วไปในหมู่คนจนที่เข้าร่วมชุมนุม กลุ่ม นปช. สิรินธร และอาการขณะนั้นมองไม่เห็นแล้ว เมื่อที่หมอนัดมาหา แต่ก็มาบ้างไม่มาบ้างเพราะไม่มีเงิน ต้องมีค่าใช้จ่าย ต้องเหมารถมา 1 วัน ค่ารถ ค่าน้ำมัน ค่ากิน เหล่านี้ ส.ส. หรือ “มูลนาย” ไม่ได้ดูแล

การไม่สามารถเข้าถึงการบริการสาธารณสุขได้นี้ ยังไม่รวมถึงการที่คนไข้พบกับทัศนคติด้านลบของแพทย์ต่อผู้เข้าร่วมชุมนุมทางการเมือง

2.3. “ไฟร์” ภายใต้กลไกสาธารณสุข : “บาดแผล” และทัศนคติทางการเมืองที่ถูกกดทับ

ไฟร์ทั้ง 2 ประเภทต่างได้รับ “บาดแผล” จากการชุมนุมทางการเมือง

-บาดแผลทางกาย กรณีถูกสลายการชุมนุม เช่น ผู้เข้าร่วมการชุมนุมชาวจังหวัดนครราชสีมาคนหนึ่งถูกยิงด้วยอาวุธปืนเอ็ม 79 ที่แขนขวา เส้นเอ็นขาด ขณะนี้ใช้การไม่ได้ และต้องหัดใช้แขนซ้ายในชีวิตประจำวัน ล้างหน้าแปรงฟัน กิจวัตรประจำวันอื่น ๆ ประกอบกับดวงตาโดนแก๊สน้ำตาด้วย และเริ่มมองไม่เห็น สมาชิก นปช. ที่อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ ถูกยิงที่หน้าอกด้วยปืนเอ็ม 79 เมื่อผ่าตัดแล้วต้องไปรับการตรวจที่โรงพยาบาลราชวิถี กรุงเทพฯ ทุก 3 เดือน ไม่สามารถนอนหงายได้ เจ็บร้าวเหมือนอกจะแยกออกจากกัน ต้องใช้ผ้าขาวม้ามัดเพื่อไม่ให้ปวดมากนัก (สุวรรณี พุฒล่ำ, 2555) หรือกรณีผู้ถูกสลายการชุมนุมชาวจังหวัดยศธร รูปที่นำมาให้ดูขณะที่เขาอยู่ในโรงพยาบาลนั้น ไล่ออกมาจากตัว แม้ว่าจะได้รับการผ่าตัด รักษาให้ฟื้นชีวิตอันตราย แต่ไม่สามารถทำงานใช้ชีวิตและร่างกายได้ตามปกติ เด็กหนุ่มคนนี้อายุราว 20 เศษ แม้ว่าจะได้รับเงินเยียวยาแล้ว แต่ถามว่าคุ้มค่าไหมกับร่างกายที่ไม่สามารถกลับไปใช้ชีวิตได้อย่างปกติอย่างที่เคยเป็น ซึ่งไม่ต่างอะไรจากคนพิการ

-บาดแผลทางใจ ในกระบวนการชกประวัติของคนไข้เมื่อเข้ารับการรักษา ผู้เข้าร่วมการชุมนุมจากจังหวัดนครราชสีมาและจังหวัดสุรินทร์เล่าด้วยความรู้สึกเดียวกันว่า บุคลากรมีทัศนคติด้านลบต่อผู้ป่วย ผู้บาดเจ็บที่อำเภอปราสาท ไม่กล้าไปพบแพทย์ในพื้นที่ เนื่องจาก “กลัวโดนฉีด

ยาให้ตาย”¹ เช่นเดียวกับผู้ติดเชื้อ HIV ที่อาการป่วยนั้นถูกมองด้วยมิติทางวัฒนธรรมว่าล่าสอนทางเพศ ทั้งที่มีคนติดเชื้อจำนวนมากไม่ได้มีพฤติกรรมเช่นนั้น

ดังนั้น เพื่อคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของ “ไพร่” ในการเข้าถึงการรักษาพยาบาลของ “ไพร่” แพทย์ต้องเป็นผู้ที่ปราศจากความอคติทางการเมือง ผู้ป่วยที่เจ็บป่วยด้วยบาดแผลทางการเมืองจำต้องใช้กลไกสาธารณสุขที่ปลอดภัยจากทัศนคติทางการเมือง เพราะการเข้ารับการรักษาจะทำให้เขาถูกละเมิดสิทธิอีกครั้ง เหมือนกระบวนการยุติธรรมที่มีการชักความหญิงที่ถูกข่มขืนกลางศาล ที่ต้องให้เปลือยภาพการถูกข่มขืนอีกครั้งกลางห้องพิจารณาคดี และเหตุที่เหยื่อถูกทำร้ายด้วยอาวุธสงคราม คุณภาพการรักษาพยาบาลและการเข้ารับการรักษาอย่างทันท่วงทีจึงเป็นสิ่งที่จะต้องพิจารณา (สุวรรณณี พุ่มล่า, 2555)

3. ข้อหา “เผาศาลากลาง” : ราววัลของ “ไพร่” ผู้ทำทนายอำนาจรัฐหัวเมือง

3.1 “ไพร่” ผู้พ่าย และ “มูลนาย” ผู้ชนะ

“.....อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 171 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรีบริหารราชการแผ่นดินตั้งแต่วันที่ 5 สิงหาคม พุทธศักราช 2554 เป็นปีที่ 66 ในรัชกาลปัจจุบัน...” (ราชกิจจานุเบกษา วันที่ 8 สิงหาคม 2554)

“...พฤติกรรมแห่งคดีสำหรับจำเลยที่ 5 ที่ 9 และที่ 12 นับว่า อุกอาจและร้ายแรงอย่างยิ่ง ทรัพย์สินของทางราชการเสียหายจนไม่อาจที่จะเยียวยาให้กลับคืนสู่สภาพเดิมได้ มูลค่าความเสียหายเป็นจำนวนถึง ...บาท สมควรที่จะลงโทษเพื่อมิให้เป็นเยี่ยงอย่าง ให้จำคุกคนละตลอดชีวิต ทางนำสืบของจำเลยที่...เป็นประโยชน์ต่อการพิจารณา... ฐานร่วมกันชุมนุมกันตั้งแต่ห้าคนขึ้นไปในเขตที่มีการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรง คงจำคุกคนละ 8 เดือน ฐานร่วมกันวางเพลิงเผาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน คงจำคุกคนละ 33 ปี 4 เดือน รวมจำคุก 33 ปี 12 เดือน....” (คำพิพากษาศาลจังหวัดอุบลราชธานี คดีหมายเลขแดง 2321,2322/2555)

ถ้อยคำภายใต้บริบทของนิติรัฐหรือรัฐที่ปกครองด้วยกฎหมาย เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในระยะเวลาใกล้เคียงกัน เป็นถ้อยคำที่บ่งบอกถึงชัยชนะทางการเมืองของฝ่ายพันธมิตรชาตินิยม ชินวัตร เป็นชัยชนะที่มีคนตัวเล็ก ๆ พ่ายแพ้ ถูกคุมขังให้สูญเสียเสรีภาพ เป็นความพ่ายแพ้ที่ต้องการการเยียวยาโดยการนิรโทษกรรมทางการเมือง แต่พระราชบัญญัตินิรโทษกรรมที่ทำลายหลักนิติรัฐและนิติธรรมนั้นไม่อาจเรียกความยุติธรรมกลับคืนสู่มาได้ ในทางตรงกันข้ามกลับ

¹ ภายหลังที่มีการรวมกลุ่มการชุมนุมในนาม กปปส. จะเห็นว่า กลุ่มบุคคลหลักกลุ่มหนึ่งคือบุคลากรทางการแพทย์

ก่อให้เกิดการคัดค้านจนก่อให้เกิดการชุมนุมโดยคณะกรรมการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยที่สมบูรณั
อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข (กปปส.) ดังนั้น ปฏิเสธไม่ได้ว่า ท่ามกลางชัยชนะทางการเมือง
ของฝ่ายรัฐบาลเสื้อแดงนั้น มีผู้พ่ายแพ้

3.2 อคติว่าด้วยการจับกุมคุมขัง “ไพร่”

-บาดแผลที่เกิดขึ้นกับผู้ใหญ่ : กรณีถูกจับกุมคุมขังผู้ต้องหาในคดีเผาศาลากลาง มีผู้ต้องหา
ที่เจ็บป่วยในระหว่างการถูกจับกุม และไม่ได้รับการประกันตัว (คำพลอย นะมี, 2555) จนในที่สุด
อาการป่วยรุนแรงถึงขั้นกลายเป็นอัมพาต นอกจากนี้ยังมีผู้ต้องหาที่มีอาการประสาทหลอน
เนื่องจากความเครียดที่อยู่ในคุก (เหรียญ ลิลา, 2555) แม้เมื่อออกมาจากคุกแล้วยังอยู่ในอาการผวา
เมื่อมีรถจอดหน้าบ้านจะต้องหลบไปก่อน เพราะการจับกุมของตำรวจยังหลอกหลอนความทรงจำ
วันที่ผู้เขียนไปสัมภาษณ์นั้น เมื่อภรรยาสอบถามจนแน่ใจแล้วเขาออกมาจากที่หลบซ่อนเพื่อให้
ข้อมูล

-บาดแผลที่เกิดขึ้นกับเด็ก : กรณีบุตรของผู้ต้องหาหรือผู้เข้าร่วมชุมนุมที่บาดเจ็บ โดยเฉพาะ
บาดแผลทางจิตใจ เช่น พ่อถูกจับกุมในคดีเผาศาลากลางทำให้เด็กไม่อยากไปโรงเรียน เพราะ “ครู
ที่โรงเรียนมีแต่เสื้อเหลือง” หรือ ตั้งชื่อหมาว่า “มาร์ค” ถามว่าทำไม ตอบว่า “เพราะฆ่าพ่อ” มี
เยาวชนต้องออกจากโรงเรียนเพราะผู้ปกครองถูกจับกุม ในกรณีบุตรชายพิเชษฐ ทาบุตรดา จำเลย
หมายเลข 1 ในคดีวางเพลิงศาลากลางจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งต้องหยุดเรียนมา 3 ปีแล้ว (พิเชษฐ
ทาบุตรดา, 2557) มีเด็กที่ต้องตามพ่อแม่ไปชุมนุมต้องขาดโรงเรียน ถามว่าเมื่อเขาถึงกันทำอย่างไร
เขาตอบด้วยภาษาอีสานว่า “เล่นๆ อย่างเดียว” (สมหมาย นปช.สิรินธร, 2555)

การหลบหนีจากความรุนแรงไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะในสถานที่ชุมนุมเท่านั้น การหลบหนียัง
เกิดขึ้นภายหลังการสลายการชุมนุมอีกด้วย เป็นที่รับรู้กันว่า ภายหลังที่ศาลากลางจังหวัด
อุบลราชธานีถูกเผาแล้วผู้เข้าร่วมชุมนุมต่าง “หนีตาย” เช่น สมาชิกกลุ่มซักรบ จังหวัด
อุบลราชธานี ซึ่งเป็นกลุ่มการเมืองที่ถูกดำเนินคดีในข้อหาเผาศาลากลาง ซึ่งมีผู้ต้องหาจำนวน 9
คนที่ศาลพิพากษาว่าไม่มีความผิด หลังจำคุกนานร่วม 15 เดือน ให้สัมภาษณ์ว่า เพื่อนของเขาต่าง
หลบหนีการจับกุม (พิเชษฐ ทาบุตรดา, 2555) หรือแม้แต่ต้องหลบหนีไปยังประเทศเพื่อนบ้านโดย
ไปซ่อนตัวอยู่ชายแดนไทย-เขมร (ดำ เบ็ญมาศ, 2555) หรือต้องหลบหนีจึงไม่สามารถเข้ารับการ
รักษาดวงตาที่ถูกแสบน้ำตาได้ ทำให้มีอาการหนักมากยิ่งขึ้น (สามารถ, 2555) ความหวาดกลัวทำ
ให้หลายคนต้องทำลายหลักฐาน เช่น ทำลายบัตรสมาชิก นปช. ทำลายสัญลักษณ์ที่ใช้ในการ
ชุมนุม ดังนั้น ภัยจากการเฆี่ยนตีจะถูกไล่ล่า จึงทำให้ต้องหลบหนีการจับกุม

4. การคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญ

“มาตรา 4 ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคล ย่อมได้รับความคุ้มครอง...” (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550, 2551)

“มาตรา 26 การใช้อำนาจโดยองค์ของรัฐทุกองค์กร ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์...” (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550, 2551)

“มาตรา 27 สิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้โดยชัดแจ้ง โดยปริยาย...ย่อมได้รับความคุ้มครองและผูกพัน...หน่วยงานของรัฐโดยตรงในการ...การใช้บังคับกฎหมาย...และการตีความ...” (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550, 2551)

“มาตรา 28..วรรค 3 บุคคลย่อมสามารถใช้สิทธิทางศาลเพื่อบังคับให้รัฐต้องปฏิบัติตามบทบัญญัตินี้ได้โดยตรง...” (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550, 2551)

“มาตรา 63 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะในกรณีการชุมนุมสาธารณะ และเพื่อคุ้มครองความสงบของประชาชนที่จะใช้ที่สาธารณะ หรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะสงคราม หรือในระหว่างเวลาที่มีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินหรือประกาศใช้กฎอัยการศึก” (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550, 2551)

แม้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยจะกำหนดหลักการสำคัญของการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ไว้เทียบเท่าปฏิญญาสากลก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติแล้ว มิอาจปฏิเสธได้ว่าการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์นั้นยังไม่อาจบรรลุเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญได้ โดยเฉพาะหากคู่กรณี หรือผู้กระทำละเมิดนั้นคือรัฐ

เมื่อเป็นเช่นนี้จึงต้องพิจารณาว่าระหว่างการยืนยันหลักการเพื่อให้ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ได้รับการคุ้มครอง และการเลือกรักษาชีวิตให้รอดพ้นจากการ “ไล่ล่า” คงเป็นที่ชัดเจนแล้วว่าผู้เข้าร่วมชุมนุมทางการเมืองจะเลือกสิ่งใด เพราะบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญนั้นเป็นเพียงสิทธิที่อยู่ในกระดาษ (paper right) ไม่ใช่สิทธิที่เป็นจริง (real right) ไม่ “..ผูกพัน...หน่วยงานของรัฐโดยตรงในการ...การใช้บังคับกฎหมาย...” เพราะรัฐและผู้ชุมนุมเป็นคู่ขัดแย้งทางการเมือง แม้ผู้ชุมนุมจะ “ชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ” แต่ขณะนั้น รัฐมีภารกิจ “รักษาความสงบเรียบร้อย” หรืออยู่ “ในระหว่างเวลาที่มีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน” จึงต้องจำกัดสิทธิเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญให้อำนาจไว้ เหตุที่ต้องรักษาความสงบเรียบร้อยหรือประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินนั้นก็เนื่องจากขัดผู้ให้เห็นต่างทางการเมือง หรือฝ่ายตรงกันข้ามที่เป็นคู่แข่งทางการเมือง

ดังนั้น พระราชบัญญัติจึงบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พุทธศักราช 2548 จึงจำกัดสิทธิทางการเมืองและเป็นเงื่อนไขที่ก่อให้เกิดการละเมิดสิทธิศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

5. ความอคติทางชนชั้นสะท้อนผ่านกลไกรัฐ

หากความขัดแย้งครั้งนี้ตั้งอยู่บนสมมติฐานว่าเป็นความขัดแย้งทางชนชั้น ความขัดแย้งนั้นสะท้อนออกในกลไกรัฐอย่างน้อย 2 ส่วน

5.1 มิติที่ปรากฏในกลไกการบริการสาธารณสุข

จากการศึกษาในมิตินี้พบว่าผู้ที่ได้รับบาดเจ็บจากการสลายการชุมนุมมีบางคนได้รับการดูแลจากโรงพยาบาลไม่ดีพอ และมักจะไม่ได้รับการพุดจาเยาะเย้ย ถากถางหรือไม่สนใจ เห็นได้จากผู้เข้าร่วมชุมนุมจากโคราชว่า “ทำไมไม่ไปหาหมอ” หรือป้าสุวรรณณีว่า “ทำไมยังคงต้องเดินทางไปตรวจเช็คร่างกายที่โรงพยาบาลรามาริบัติทุก 3 เดือน” คำตอบคือ “ในกระบวนการชกประวัตินั้น หมอจะรู้ว่าเหตุใดจึงถูกยิง/เหตุใดจึงถูกแก๊สน้ำตา ซึ่งเป็นกระบวนการที่คนไข้ต้องการความเห็นใจ ต้องการความมั่นใจว่าบาดเจ็บแล้วจะได้รับการรักษา หมอหรือพยาบาลก็ตามก็จะบอกว่า “ช่วยไม่ได้” อยากหาเรื่องใส่ตัว” คำตอบลักษณะนี้เป็นทัศนคติทางการเมืองที่ “ไพร่” ไม่ไว้ใจ กลัวโดนคิดยาให้ตาย เป็นความไม่ไว้ใจที่เกิดขึ้นจากความอคติทางการเมือง การไม่ยอมให้ใครซักถามอาจจะหมายความว่าไม่อยากเปิดเผยความคิดทางการเมืองกับคนต่างสถานะ/ชนชั้น นอกเหนือจากอคติทางการเมืองคือ ค่าใช้จ่ายในการเข้ารับบริการสาธารณสุขที่ 30 บาทรักษาทุกโรคไม่สามารถตอบสนองได้ (คำพลอย นະมี, 2555)

ดังนั้น ความเจ็บป่วยที่เกิดจากปัญหาความขัดแย้งการเมืองจะต้องใช้กลไกสาธารณสุขที่ต่างจากกลไกธรรมดา เพราะนี่คือบาดเจ็บแผลจากสงคราม เป็นบาดเจ็บที่เกี่ยวข้อกับศักดิ์ศรีของคน เป็นบาดเจ็บทางจิตใจ การขอรับบริการต้องอยู่บนพื้นฐานของความไว้วางใจ หากผู้ป่วยมีความหวาดหวั่นที่จะเข้ารับการรักษา จะเป็นบริการสาธารณสุขที่ดีได้อย่างไร ดังนั้น อคติของรัฐในกลไกสาธารณสุข สะท้อนผ่านการเข้ารับบริการสาธารณสุขของผู้บาดเจ็บจากการชุมนุม

5.2 มิติที่ปรากฏในกลไกของกระบวนการยุติธรรม

การจับกุม “ผู้ก่อการร้าย” ที่ละเมิดหลักนิติธรรม ผิดรัฐธรรมนูญ เช่น เมื่อจำสิบเอกสมจิตร สุทธิพันธ์ จำเลยที่ 16 ถูกเชิญมาโรงพัก ตำรวจชั้นผู้ใหญ่ที่เป็นพนักงานสอบสวนพูดว่า “ผมจะแจ้งข้อหาอะไรพี่ดี?” (2555) การจับกุม ธนศิลป์ ธนูทอง ที่บ้านแซนางนวล อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี ใช้ตำรวจจากอำเภอพิบูลมังสาหารไปล้อมหมู่บ้านอยู่ 3 วัน จับกุมขณะที่เขากำลังไถดินเพื่อเตรียมปลูกสวนยาง ซึ่งอยู่ห่างจากที่เกิดเหตุศาลากลางจังหวัดที่ถูกเผา 100 กว่ากิโลเมตร ธนศิลป์ ธนูทอง (2555) เล่าว่า เขาไม่เคยเดินทางมาศาลากลางจังหวัดมาก่อนในชีวิต บางคนก็ไม่มีอาการออกหมายจับ

การไม่ให้ประกันตัวเนื่องจากเป็นคดีก่อการร้าย การไม่ให้ประกันตัวทำให้ผู้ต้องหาที่ป่วยนั้นมีอาการหนักจนเป็นอัมพฤกษ์ กรณีคดีกำนันเป๊าะ หรือนายสมชาย คุณปลื้ม บิดาของนายสนธยา คุณปลื้ม หัวหน้าพรรคพลังชล ที่ออกมาให้ตำรวจจับกุมและขณะนี้ไม่ได้ถูกคุมขัง แต่เข้ารักษาตัวในโรงพยาบาลชลบุรี หรือกรณีไฮโซน้องสาวดาราดังที่ขับรถชนรถตู้ธรรมศาสตร์-รังสิตบนทางด่วน หรือกรณีทายาทบริษัทเครื่องดื่มยี่ห้อกระทิงแดงที่ขับรถชนตำรวจสถานีทองหล่อ และลากศพไปนับร้อยเมตร เหล่านี้เป็นปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายที่สอดคล้องกับคนจน คนชั้นล่าง

ความสัมพันธ์ทางอำนาจระหว่าง “ผู้ก่อการร้าย” และ “ไฮโซ” กับ ผู้บังคับใช้กฎหมายจึงไม่เท่าเทียมกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับอำนาจการต่อรองทางการเมือง “ไฮโซ” นั้นย่อมมีอำนาจการต่อรองทางการเมืองกับผู้บังคับใช้กฎหมายมากกว่า

นอกจากนั้นยังพบว่ามีการสร้างพยานหลักฐานเพื่อใช้ในการจับกุม จากคำพิพากษาศาลชั้นต้นนั้น จะมีสายลับที่มีหน้าที่ถ่ายรูป ๆ ๆ เพื่อใช้เป็นหลักฐาน หากบังเอิญว่าขณะที่ศาลากลางถูกเผา นั้นและบุคคลใดผ่านไปบริเวณนั้นและถูกสายลับบันทึกภาพได้ ก็จะถูกออกหมายจับ เช่น ถาวร แสนทวีสุข จำเลยที่ 13 อาชีพขับรถตุ๊กตัก ที่รับจ้างรับส่งนักเรียนตอนเลิกเรียนที่ได้รับการแจ้งจากผู้ปกครองว่าวันนี้ไม่ต้องไปรับนักเรียน หรือจำสมจิตร ที่ขับรถไปจอดดูหลังศาลากลางถูกเผา หรือ เจริญ ธิลา (2555) ช่างซ่อมมอเตอร์ไซด์ที่เข้าไปซื้ออะไหล่ เป็น อพพร. ด้วย เมื่อผ่านไปและช่วยโบกรถ ถูกถ่ายรูป และมีอาการประสาทรหลอน เนื่องจากความเครียดที่อยู่ในคุก ขณะนี้หลายคนยังมีหมายจับ เพราะหมายจับยังไม่ยกเลิกทั้งที่ยกเลิกการประกาศ พ.ร.ก.ฉุกเฉินฯ แล้วก็ตาม

เมื่ออ่านจากคำพิพากษาศาลชั้นต้น อาวุธของผู้ต้องหาคือ “จำเลยที่.. กับพวกโดยมีอาวุธหลายชนิด ได้แก่ ยางรถยนต์ น้ำมันเชื้อเพลิงบรรจุในถัง ขวด และภาชนะอื่น ๆ ท่อนเหล็ก ท่อนไม้ หนังสติ๊ก ก้อนหิน ก้อนอิฐ ลูกแก้ว และวัตถุอื่น ๆ”

จากคำพิพากษาของศาล ข้อมูลที่ได้จากการสืบพยาน ศาลรู้ว่าการยิงด้วยกระสุน มีคนเจ็บที่ถูกหามออกมา ไม่เพียงแต่เป็นคำให้การของฝ่ายจำเลยเท่านั้น ฝ่ายโจทก์ก็ให้การเช่นนั้นด้วย แต่ปรากฏการณ์ในที่เกิดเหตุ ข้อมูลเหล่านี้ไม่ถูกนำไปประกอบการพิจารณา ทั้งที่การยิงนั้นเป็นคดีอาญา มีคำให้การทั้งพยานโจทก์และพยานจำเลยที่ให้ข้อมูลตรงกันว่า การยิงมาจากศาลากลาง คำถามคือใครยิง ใครอยู่ในศาลากลาง ใครมีอาวุธ จากคำพิพากษา ระบุในขณะเกิดเหตุผู้ว่าราชการจังหวัดอยู่ในศาลากลาง ได้ออกมาเจรจากับผู้ชุมนุม แล้วกลับเข้าไป คำพิพากษาไม่ได้คลี่ให้เห็นภาพว่าการยิงคนบาดเจ็บ แต่มุ่งคลี่ขยายเพื่อสร้างภาพการเผาให้ชัดเจน ถ้อยคำที่ใช้ในการอธิบายการเผาศาลากลางนั้นคลุมเครือ และไม่มีถ้อยคำไหนที่บอกว่าผู้ต้องหาทั้ง 4 คน นั้นเป็นคนเผา คำอธิบาย “ฉากเผาศาลากลาง” นั้นมีลักษณะเช่น

เมื่อพิจารณาประกอบกับภาพถ่ายดังที่วินิจฉัยมาตั้งแต่ต้นเชื่อได้ว่าการวางเพลิงเผาศาลากลางเกิดขึ้นจากกลุ่มคนดังกล่าว-ความเชื่อของศาล/คือการตีความของศาล

เห็นกลุ่มคนเสื้อแดงพุ่งเข้าไปภายในบริเวณศาลากลางจังหวัด แล้วทุบกระจกหน้าต่างอาคารศาลากลาง จากนั้นโยนขวดที่บรรจุน้ำมันและเทียน้ำมันเข้าไปภายในศาลากลางจังหวัดผ่านกระจกหน้าต่างที่แตกแล้วจุดไฟเผา...กลุ่มเสื้อแดงนำสายฉีดน้ำดับเพลิงมาจุดไฟเผา เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นดังกล่าวนี้พยานบันทึกภาพไว้ตลอด (คำพิพากษาหน้า 24)

สำหรับจำเลยที่ 9 ปรากฏอยู่ในภาพ...เป็นภาพที่กลุ่มเสื้อแดงเข้าไปเผาอาคารศาลากลางจังหวัดครั้งแรก แต่ไฟไม่ลุกไหม้ (คำพิพากษาหน้า 36)

คำถามคือ เมื่อไฟไม่ลุกไหม้จะตีความว่าเข้าไปเผาศาลากลางได้อย่างไร ? นั้นหมายความว่าศาลเชื่อไปแล้ว คำว่า “แต่ไฟไม่ลุกไหม้” นั้นมีความยืนยันแย้งในตัวเอง

จำเลยที่ 9 กำลังยื่นดูชายชุดดำกำลังทุบหน้าต่างอาคารศาลากลางจังหวัด-(คำพิพากษาหน้า 36)

ตามพฤติกรรมของจำเลยที่ 12 กับพวกที่บุกเข้าไปภายในศาลากลางจังหวัดแล้วร่วมกันทำลายทรัพย์สินและเผาศาลากลางจังหวัดทันทีนั้นเป็นการกระทำที่มีเจตนามุ่งหมายเพื่อทำลายทรัพย์สินและเผาศาลากลางจังหวัด

สำหรับจำเลยที่ 17 พิจารณาจากภาพถ่าย...จะปรากฏอยู่ในภาพถ่ายดังกล่าวร่วมกับกลุ่มคนที่บุกเข้าไปทำลายทรัพย์สินทรัพย์สินและเผาอาคารศาลากลาง...ภาพบนเป็นภาพจำเลยใช้ท่อนไม้กระทุ้งกระจกหน้าต่างอาคารศาลากลาง และภาพล่างเป็นภาพไฟกำลังลุกไหม้ตัวอาคารศาลากลาง โดยจำเลยที่ 17 กำลังจับแขนจำเลยที่ 5 และอยู่ชิดกับตัวอาคาร...

มีการหลอกให้ลงลายมือชื่อโดยบอกว่าจะกันไปเป็นพยาน จำเลยที่ 9 (คำพิพากษาหน้า 36)

ดังนั้น ศาลเข้าถึงความจริงโดยการวิเคราะห์และตีความภาพถ่าย เชื่อมโยงให้สอดคล้องกับข้อกฎหมายเพื่อนำไปสู่คำตอบที่ต้องการ ซึ่งการอธิบายดังกล่าวก็เพื่อต้องการข้อสรุปให้เข้ากับหลักกฎหมายว่า

“...การชุมนุมดังกล่าวเป็นการชุมนุมที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย...การพุดออกอากาศก่อให้เกิดการกระทำความผิดโดยโฆษณา...”

ดังนั้น เมื่อพิจารณาจากคำพิพากษาไม่สามารถตอบได้ชัดเจนว่าการเผาศาลากลางเกิดขึ้นโดยใครและอย่างไร คำพิพากษาที่ถูกเขียนขึ้นโดยชนชั้นสูงจึงเป็นความเชื่อทางการเมืองที่ว่าชนชั้นล่างมีแนวโน้มที่จะก่ออาชญากรรม คนจน/คนด่า/ชาวเขา เหล่านี้มีแนวโน้มที่จะถูกกล่าวหา ซึ่ง

กลไกรัฐทั้ง 2 ส่วน ซึ่งประกอบด้วยแพทย์และผู้พิพากษาส่วนใหญ่มีแนวโน้มสมาทานอุดมการณ์ “อำมาตยาธิปไตย” โดยเฉพาะผู้พิพากษาที่ปฏิบัติหน้าที่ภายใต้พระปรมาภิไธย

หากพิจารณาถึงการที่ “ไพร่” ไม่ได้รับการดูแลจาก “มูลนาย” ผนวกรวมอยู่ด้วยแล้ว จึงสรุปได้ว่า ความรุนแรงที่ “ไพร่” ได้รับ ถูกกดทับ 2 ชั้น คือจากมูลนายและจากกลไกรัฐ

กรณีดังกล่าวเป็นสิ่งที่ตอกย้ำว่า ความขัดแย้งทางการเมืองในครั้งนี้นั้น “กระชับพื้นที่” เข้าไปในทุกอณูเนื้อของสังคม แม้แต่วิชาชีพที่ควรดำรงตนอย่างมีมโนธรรม ไม่ว่าแพทย์ที่มีต่อคนไข้ ผู้พิพากษาต่อเหยื่อ หรือรวมถึงครูที่มีต่อเด็กซึ่งเป็นลูกของคนเสื้อแดง และจากการสัมภาษณ์ อนุศิลป์ อนุทอง ผู้ต้องหาที่ศาลยกฟ้องในคดีเผาศาลากลางจังหวัดอุบลราชธานี ให้สัมภาษณ์วันที่ ผู้วิจัยไปพบเขาที่บ้านว่า ลูกเรียนอยู่ชั้นประถมปีที่ 3 ไม่อยากไปโรงเรียน เมื่อสอบถามได้ความว่า “ครูมีแต่เสื้อเหลือง” (อนุศิลป์ อนุทอง, 2555)

สรุป

จากผลการวิจัยพบว่า การละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของ “ไพร่” ที่ถูกสลายการชุมนุมทางการเมืองในปี พ.ศ.2553 มีทัศนคติด้านลบต่อทัศนะทางการเมืองของ “ไพร่” ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากกลไกของรัฐและกระบวนการยุติธรรมที่พิพากษาไพร่เป็นเรื่องของความขัดแย้งทางชนชั้น ทำให้ไพร่บางคนไม่ได้รับการรักษาพยาบาล มีหมอบางโรงพยาบาลดูแลคนไข้ไม่ดี เมื่อทราบว่าไพร่คนนั้นเป็นคนเสื้อคนละสีกับตน และการสลายการชุมนุมที่ใช้ความรุนแรง และรัฐได้อ้างถึงความชอบธรรมว่าเป็นภัยต่อความมั่นคง ซึ่งสอดคล้องกับงานศึกษาของ Foucault (1982) ที่มองว่า วาทกรรมของรัฐที่ทำให้ฝ่ายที่ชุมนุมกลายเป็นผู้ที่ต้องถูกควบคุม เพราะเป็นภัยต่อความมั่นคงของชาติ

นอกจากนั้นยังพบว่า คดีเผาศาลากลางจังหวัดอุบลราชธานี ผู้ปกครองมีความเชื่อว่าไพร่เป็นผู้ก่ออาชญากรรม การที่ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้เนื่องจากการใช้กฎหมายมาเป็นเครื่องมือของอำมาตย์ในการทำลายความชอบธรรมของการเมืองของ “ไพร่” และเชื่อว่าคนจนมีแนวโน้มที่จะก่ออาชญากรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Lefebvre (1991) ซึ่งได้อธิบายถึงพื้นที่ทางสังคมที่มีการผลิตสร้างควมหมายใหม่ในฐานะผู้กระทำและผู้ถูกกระทำ ดังนั้นรัฐจึงเชื่อว่า ไพร่หรือคนจนมีแนวโน้มที่จะก่ออาชญากรรมได้ในพื้นที่ที่ถูกกดทับ เพราะเป็นผู้ที่สังกัดเสื้อคนละสีกับนาย ทำให้เห็นว่าไพร่ได้ถูกกดทับทั้งจากกลไกของรัฐ และจากนาย ซึ่งสอดคล้องกับงานศึกษาของ Foucault (1982) ในเรื่องความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ที่ประชาชนไม่มีสิทธิไม่มีเสียง และเสียงเบากว่าอำนาจรัฐ

เช่นเดียวกับผลการวิจัยที่พบว่า คดีเผาศาลากลางเป็นภาพเล็กที่สะท้อนปัญหาการบังคับใช้กฎหมายในภาพใหญ่ โดยนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการทำลายล้างทางการเมือง ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้เนื่องจากผู้ที่มีอำนาจสามารถที่จะใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือได้ และใช้อย่างบิดเบือนซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่ากรณีดังกล่าวเป็นความรุนแรงในกฎหมายซึ่งสอดคล้องกับงานศึกษาของกมลวรรณ ชื่นชูใจ (2553) ที่อธิบายไว้ว่า การประกาศภาวะฉุกเฉินเป็นเพียงวาทกรรมของรัฐที่ใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือที่พยายามจะควบคุมคน

เอกสารอ้างอิง

- กมลวรรณ ชื่นชูใจ. (2553). “นิติรัฐ” ที่รุนแรง: วาทกรรมกฎหมายภายใต้สถานการณ์ “ฉุกเฉิน” ในเอกสารการประชุมวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์แห่งชาติ ครั้งที่ 11 มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาสารคาม: วิทยาลัยการเมืองการปกครอง คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- จรัญ โฆษณานันท์. (2545). สิทธิมนุษยชนไร้พรมแดน. กรุงเทพมหานคร: นิติธรรม. ทหารตีดป่าयरราชปรารภเขตกระสุนจริง. (10 กรกฎาคม 2555). สืบค้นจาก <http://www.oknation.net/blog>
- พระราชบัญญัติการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พุทธศักราช 2548. (2548). “มาร์ค” ตอบ “คอป.” กว่า 3 ชั่วโมง ปิดสั่งใช้อาวุธสลายการชุมนุม แจงป่าयरเขตกระสุนจริง แค่เตือน ปปช.ไม่ให้ร่วม. (10 กรกฎาคม 2555). สืบค้นจาก www.matichon.com
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550.
- รำลึก 2 ปี นื่องเฉม ในเขตป่าयरกระสุนจริง. (1 กรกฎาคม 2555). สืบค้นจาก www.active.voicetv.com
- ราชกิจจานุเบกษา. (2554). คำประกาศแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 5 สิงหาคม 2554 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา. หน้า 1 เล่ม 128 ตอนพิเศษ 87 ง วันที่ 8 สิงหาคม 2554.
- ราชกิจจานุเบกษา. (8 สิงหาคม 2554). หน้า 1 เล่ม 128 ตอนพิเศษ 87ง. ศอฉ. ยอมรับ สลายกลุ่มผู้ชุมนุมตลาดไทและอนุสรณ์สถานฯ เมื่อ 28 เมษายน 2553 ว่าใช้กระสุนจริง. (10 กรกฎาคม 2553). สืบค้นจาก www.news.sanook.com

ศาลจังหวัดอุบลราชธานี. (2554). คำพิพากษา คดีหมายเลขแดงที่ 2321,2322/2554

อุบลราชธานี: ศาลจังหวัดอุบลราชธานี.

สุริยา สมุทคุปดี. (2537). แม่หญิงต้องตำหูก: พัฒนาการของกระบวนการทอผ้าและการเปลี่ยนแปลงบทบาทของผู้หญิงในหมู่บ้านอีสานปัจจุบัน. นครราชสีมา: ห้างไทยศึกษา
นิทัศน์ สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.

แหวง ย้ำรัฐต้องเลิก พ.ร.ก.ฉุกเฉิน และสั่งหยุดยิง. (10 กรกฎาคม 2553). สืบค้นจาก

www.hilight.kapook.com

HRW เตือนรัฐบาลไทยอาจละเมิดสิทธิมนุษยชน. (10 กรกฎาคม 2553). สืบค้นจาก

www.hilight.kapook.com

Foucault, M. (1982). The Subject and Power in Dreyfus and Rabinow: Beyond
Structuralism and Hermeneutics. Michel Foucault (eds., pp. 208 – 226).
London : Harvester Wheatsheaf.

Lefebvre, Henri. (1991). The Production of Space. Translated by Nicholson - Smith,
Donald, London : Blackwell.